

MAK 2030 probleemide kaardistamine ökoloogia, sotsiaalia, majanduse ja kultuuri alal
MTÜ Eesti Metsa Abiks
2.04.2018

Kodanikuühendus Eesti Metsa Abiks (EMA) osaleb kõigi nelja metsanduse arengukava alamtöörühma töös ning on teostanud probleemide kaardistuse nii ökoloogia, sotsiaalia, majanduse kui kultuuri valdkonnas. Mõne valdkonna probleemid haakuvad ka teiste valdkondadega (näiteks mullakaitse on lisaks ökoloogiale oluliselt seotud ka sotsiaalia ja majanduse valdkonnaga), ent töö optimeerimise huvides oleme kogunud informatsiooni alamtöörühmade vahel ära jaotanud.

Probleemide kaardistamine toimus EMA võrgustikku koondunud huvirühmade ning sõltumatute vaatlejate poolt edastatud informatsiooni ja tähelepanekute põhjal, missugust protsessi alustas vabauhendus 2017. aasta sügisel. Tähelepanekuid on laekunud nii pärimuse uurijatelt, loodusteadlastelt, turismiettevõtjatelt, mesinikelt, metsaomanikelt ja nii maal kui linnas elavatel inimestel. Probleemide kaardistamise käigus oleme kõigile murekohtadele ka lahendusi otsinud, seepärast järgib kaardistus kodanikuühenduse poolt välja töötatud üldplaani ehk raiemahtude langetamise vajadust.

Raiemahtude langetamine peab käima käsikäes üleraiest sõltuvate ettevõtete ja tööstuse läbimõeldud kahandamise plaaniga ning spetsialistide ümber suunamise kavaga, et üleraiest sõltuvad huvigrupid ei saaks liigselt kahjustada ning tekiksid reaalsed alternatiivid jätkusuutmatutele töökohtadele. Oluline on rõhutada, et kodanikuühenduse nägemus järgmisele metsanduse arengukavale vaatab kaugemale kui kümme aastat, analüüsides meie metsakasutust pikas ning lisaks praegusele põlvkonnale ka järeltuleva põlve heaolule suunatud perspektiivis.

Alltöörühmade esimestest kogunemistest võtab EMA esindajana osa Linda-Mari Väli, kes juhtis ühe ühenduse koordinaatorina ka metsandusprobleemide üldist kaardistusprotsessi. Vajaduse tekkides delegeeritakse esinduspositsioon teemasid süvitsi tundvatele ning ühenduse eesmärke jagavatele spetsialistidele.

Ökoloogia alamtöörühm

1) Raiemahtude alandamise vajadus liigirikkuse ja kliima kaalutlustest lähtuvalt. Vastavalt Tartu Ülikooli, SEJ ja ELF-i uuringule „Eesti võimalused liikumaks konkurentsivõimelise madala süsinikuga majanduse suunas aastaks 2050“¹ on Eesti süsinikuneutraalne raiemaht 8,4 miljonit tihumeetrit aastas. Sellegipoolest on eelmine arengukava edukalt soosinud üleraiet, sidudes lubatava raiemahu meelevaldselt metsa juurdekasvuga.

Siinkohal peab toonitama, et ühe sektori süsinikuneutraalsus ei saa olla eesmärgiks omaette, sest tegelikult peame oma talletatud süsinikuvaru iga-aastaselt kasvatama. Arvesse tuleb võtta, et (1) oleme OECD liikmesriikidest kõige süsinikuintensivsema majandusega riik ning (2) üle poole praegusest raiemahust kuulub põletamisele, mis tähendab, et süsinik vabaneb koheselt (vrd looduses toimuva aastakümnete pikkuse protsessiga). Seades enestele „neutraalsest“ 20% ambitsioonikama eesmärgi, saame aastaseks raiemahuks umbkaudu 7 miljonit tihumeetrit. See ühtib ka metsamajandaja ja maastikuökoloogi Rainer Kuuba 80-aastast raieringi eeldavate arvutuste² tulemustega. Lisaks näitavad uuemad uuringud, et borealsetes metsades võib mullas ja kõdus olla ca 85% kogu metsaökosüsteemi süsinikuvarust ning ainult ca 15% on seotud puude maapealsesse

1 https://www.envir.ee/sites/default/files/loppraport_2050.pdf

2 R. Kuuba, „Miks ministeerium keeldub diskussioonist ja ründab praeguse metsapoliitika kriitikuid?“ Sirp, 9.02.2018 <http://www.sirp.ee/s1-artiklid/c21-teadus/miks-ministeerium-keeldub-diskussioonist-ja-rundab-praeguse-metsapoliitika-kriitikuid/>

biomassi³, mis kinnitab teesi, et kliimapoliitika eesmärkidele kaasa aitamiseks peame me intensiivse metsade uuendamise asemel praegu olemasolevaid metsi paremini hoidma.

Sarnaselt Kuuba arvutustega näeb ka EMA ette sel kümnendil toimunud üleraie kompenseerimise vajaduse. Väide, et praegune üleraie kompenseerib varasematel perioodidel toimunud „alaraiet“, ei ole ökoloogilises ja kliimatilises kontekstis adekvaatne, sest säästva arengu mudelis, millele tugineb ka Eesti metsapoliitika, allub majandussfäär nii ühiskondlikule kui ka keskkonnasfäärile. Kuna mädanev puit ökoloogilises, sotsiaalses ning kultuurilises plaanis metsale ega ühiskonnale mingit kahju ei tekita, toetades metsamulla rikastamise läbi kaudselt ka metsamajandust kui sellist, siis ei ole „alaraiet“ kui sellist säästva metsanduse kontekstis võimalik defineerida, kuna tegemist on subjektiivse, intensiivsest tööstuslikust mõtteviisist lähtuva nägemusega. Järgmiseks kümnendiks peavad raiemahud alanema süsinikuneutraalse piirini ning alla selle, et kompenseerida käesoleval kümnendil toimunud üleraie ning sellest tekkinud ökoloogilisi, sotsiaalseid, kultuurilisi ja metsamajanduslikke kahjusid. **MAK 2030 raiete ülempiiriks peab kodanikuühenduse esmaste arvutuste kohaselt olema 4 miljonit tihumeetrit aastas.**

2) Rasketehnika piirangute kehtestamise vajadus mullastiku ja alusmetsa kaitseks. Teaduste Akadeemia Looduskaitse Komisjon on osutanud, et hetkel puudub Eestis mullakaitse seadus⁴, seepärast tuleks analüüsida hetkel valdavalt kasutatava metsatehnika mõju metsamullale ja seega ka meie metsade jätkusuutlikkusele nii ökoloogilises kui metsamajanduslikus vaates, sest metsa edukas uuenemine sõltub ka metsamulla kvaliteedist. EMA-le on teada pinnasele sobimatust metsatehnikast tekkivate mullakahjustuste põhjustatav laialdane pahameel rahva hulgas.

Metsatehnika tekitatavat mullastikule ja alusmetsale ebasoovitavat mõju tuleb seadusega piirata, kehtestades metsatehnika raskuspiirangud ning kasutuskorra ja piirangutest ning mulla- ja alusmetsakaitsest kinni pidamise täitmise.

3) Rohevõrgustiku taastamise ja hoidmise vajadus metsaelustiku seisukorra parandamiseks. Ökoloogilistest (loomade liikumisvõimalused jms), aga ka veerežiimilistest (üleujutused, soostumine, põhjavesi), majanduslikest (tuulemurd) ja sotsiaalsetest vajadustest (rekreatsioonilised alad) lähtudes tuleb metsaraiet planeerida senisest enamaid tegureid arvesse võttes ning ühtsena tervikuna. Peamisteks teguriteks, mida tuleb vältida, on elupaikade fragmenteerumine ja sellega kaasnev servaeefekti kasv, aga ka rohealade kadumine inimasustuse lähistelt. **Idealis võime kujutleda kõiki Eesti loodusalasid omavahel rohekoridoridega seotuna.** Üheks lahenduseks oleks näiteks Tallinna rohealade teemaplaneeringu eeskujul⁵ kõikidele Eesti valdadele ja linnadele spetsialistide poolne rohealade teemaplaneeringute kehtestamine. Nii moodustaksid omavalitsusüksuste planeeringud üheskoos üle kogu Eesti toimiva rohevõrgustiku.

4) Lageraie osakaalu ja raielangi pindala vähendamine. Lageraie on praeguseks keelatud mitmetes riikides, sealhulgas Sloveenias ja Šveitsis. Eestis on lageraie osakaalu protsent hetkel üle 80%, ehkki tegemist on kõige keskkonda laastavama ning rahvast enim ärritava raieliigiga. **Seepärast tuleb lageraie osakaalu riiklike meetmete abil oluliselt vähendada.** Senise 7 hektari suuruse raielangi maksimumpindala asemel, mis suurema metsakinnistu olemasolu korral ka kümnete hektariteni võib ulatuda, soovitab kodanikuühendus 3 ha suurust lageraielangi maksimumpindala, nagu on kasutusel näiteks Rumeenias, kus metsasid samuti intensiivselt majandatakse⁶. Tähele tuleb panna, et mõeldud pole mitte pelgalt langi suurust metsateatisel, vaid

3 Laas, E., Uri, V., Valgepea, M. (2011:108). Metsamajanduse alused. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus

4 TA LKK märgukiri metsandusest, 22.01.2018

<http://www.zbi.ee/talkk/materjalid/Eesti%20TA%20LKK%20margukiri%20metsandusest.pdf>

5 <https://www.tallinn.ee/est/ehitus/g6479s39900>

6 „Geneva Forest and Timber Discussion Paper 37: Forest Legislation in Europe – How 23 Countries Approach the Obligation to Reforest, Public Access and Use of Non-Wood Forest Products“, 2003, UNECE/FAO <http://www.fao.org/3/a-ae892e.pdf>

ka looduses, mis tähendab, et arvestada tuleb ka olemasolevaid lanke. Antud meede vähendaks raie intensiivsust ning teeniks nii ökoloogilist, sotsiaalset kui kultuurilist eesmärki. Metsaettevõtte Lignator/Multiland on pakkunud kuusikute raievanuse alandamise kompenseeriva meetmena välja lageraielangid maksimumpindala vähendamist⁷, millise muudatuse vajadust toonitavad ka EMA-ga ühendust pidavad tavakodanikud, kelle esteetilisest tunnetusest ning üldisest heaolu sagedased ning suured lageraielangid häirivad.

5) Kõigi looduskaitsealade sihtkaitsevööndiks muutmise vajadus, hoidmaks ära sagenevate metsamajanduslike ning looduskaitsealade konfliktide esinemisest piiranguvööndites. Sarnast lahendust on välja pakkunud ka Tartu Ülikooli maastikuökoloogia teadur Anneli Palo⁸, kes on osutanud probleemile, et meie piiranguvööndite metsad ei ole majandusmetsadest oluliselt vanemad, ehkki võiksid olla, kui lähtuda looduskaitse seisukohast, nimelt looduskaitse eesmärges meie piiranguvööndid aga täitma peaksid. EMA-ga võtavad sageli ühendust inimesed, kes on ehmatatud kas piiranguvööndites või Natura 2000 aladel toimuvate raie tööde pärast ning kes ei suuda mõista, et meie riigi seadused looduskaitsealadel majandustegevust lubavad. **Üheks kompromisslahenduseks oleks piiranguvöönditel ja Natura 2000 aladel vaid saagidega tehtavate tööde lubamine.**

6) Üldise 4-kuuse raierahu pidamise vajadus elustiku kaitse ning metsade tervise parandamiseks. Looma- ja linnustiku-, samuti mulla- ja alusmetsakaitsealadel, haiguste levikut tõkestavatel ja puidu kvaliteeti parendavatel põhjustel, aga ka meie rahvuslikele traditsioonidele vastavalt tuleks puidu varumine jätta pigem külmale aastaajale. **Tegemaks seda ettevõtetele võimalikult valutuks, peab riik aitama pangandussektoriga läbi rääkida, võimaldamaks liisingute osamaksetele raierahu ajal maksepuhkust.** Raierahu ei laieneks nendele kahekümnele tihumeetrile, mida omanik niikuinii ilma metsateatiseta saab raiuda. Nii väikeses mahus töid tehes ei kasutata ka rasketehnikat ja linnupesade olemasolu on eeldatavasti visuaalselt märgatav.

7) Vähemuspuuliikide kaitse vajadus. Eestis istutatakse tööstuslikult peamiselt kolme liiki – kaske, kuuske ja mändi –, mistõttu leiab meilt lisaks eelpool nimetatule rohkem veel hall-leppa, sangleppa ja haaba, aga ülejäänud puuliike on Eesti metsades intensiivmetsanduse tulemusel praeguseks hetkeks alla kahe protsendi. Tihti raiutakse vähemuspuuliigid metsamajandusliku tegevuse käigus välja, ometi on sellised liigid nagu pajulised, pärn ja vaher olulised näiteks mesinduse seisukohast. Mesinikele on selliste liikide säilimine põldude intensiivse mürgitamise tõttu erakordselt oluliseks muutunud ning mesinike esindajad on EMA-le sellest probleemist korduvalt teada andnud. **Seepärast paneme ette vähemuspuuliikide väljaraiet mitte teostada, vaid jätta need looduslike säilik- ja seemnepuude hulka. Samuti oleks hea jätta vähemalt kolmandik Eestis raiutud metsapindalast looduslikule uuenemisele, edendamaks nii vähemuspuuliikide levikut ning liigirikaste ja välisete mõjutustele vastupidavamate loodusemetsade teket.**

Sotsiaalia alamtöörühm

8) Riigimetsa kasutuse rahvapärastamise vajadus. Palju on räägitud eraomanikest ja nende õigustest, vähem riigimetsast ja kodanike õigustest sellele. Hetkel on 65% riigimetsast nõndanimetatud tulundusmets, mis tähendab, seda, et mets kuulub raiumisele hoolimata kohalike inimeste vastuseisust ja igasugustest muudest kaalutlustest. Seda, et need metsad on tulundusmetsad, ei ole otsustatud ühes rahvaga, vaid kõrgemalt poolt ja ebamäärasel ajahetkel ning

⁷ N. Niitra „Metsatöösturite lobi survestab aina enam raiuma“, Postimees 15.12.2016
<https://www.postimees.ee/3948305/metsatooturite-lobi-survestab-aina-rohkem-raiuma>

⁸ Anneli Palo ettekanne „Eesti kaitsealade metsakasvukohad ja -tüübid“ TA LKK ettekandepäeval „Teadus ja seadus metsas“, 13.12.2017

küsimus, kes sellise otsuse eest vastutab, on segane.

Tulu, mida Eesti kodanik RMK raietest saab, on saja euro piiridesse jääv aastane tulu riigikassasse ning selle kasutuse suunamisel on tema roll tühine. Mitmed märgid näitavad, et enam kui pooled Eesti kodanikud eelistaksid, et nende nn osa metsast oleks pigem rekreatiivmets, aga mitte majandusmets. Muu hulgas viis Keskkonnaministeerium 2012. aastal läbi uuringu⁹, mis näitas, et 80% Eesti kodanikest oleks nõus metsade kaitse parendamiseks rohkem makse maksma. Toona tähendas see tööealise elaniku kohta keskmiselt 22 eurot.

Ilmselt oleks uue maksu kehtestamise või maksutõusu asemel optimaalne hoopis RMK raieid vähendada. Inimeste kaasamisel nende kodupiirkonda jäävate metsade majandamisel tuleks arvestada ka kohalike sooviga vähem raiuda, näiteks asendada lageraie saagidega teostatava kultuurraiega. Hetkel pole inimestel võimalik raiemahtude ega isegi mitte raieliikide osas kaasa rääkida. Sõna saab sekka öelda ainult raietööde teostamise aja ja nende kehtestamise perioodi osas. Samuti tuleks kergendada rahvaalgatuse korras metsakasutuse muutust intensiivmetsanduslike võtetega majandatavast metsast püsimeetsanduse võtetega majandatavaks metsaks või looduskaitsealaks, sest kui me jagame RMK tulundusmetsa hektarid Eesti kodanike arvuga, siis saame elaniku kohta umbes 0,4 hektarit. Oleks mõistlik, kui kodanik saaks umbes nii suure metsaosa kohta lihtsas korras teada anda, et ta sooviks selle raiumata jätta, ning riik tema sooviga ka arvestaks.

9) Metsateatiste täielikuma menetlemise vajadus. Seoses raiete olulise mõjuga kõrvalkruntidele, mille kohta Eesti Metsa Abiks koordinaatorid sagedasi kaebusi saavad, kui ümbritsev kogukond on raiesse kaasamata jäänud, tuleb raiet menetleda rohkem kui planeeringut, kaasates raie kavandamisse ka kõrvalkruntide omanikke, kuulates nad ära ning võttes nende ettepanekuid arvesse. **Kõnealust haldusmenetluse parandust toetab ka Põhiseadus, sest omandi kaitset puudutavas paragrahvis seisab, et „omandit ei tohi kasutada üldiste huvide vastaselt.“** Lisaks loendab kommenteeritud väljaanne kohustuse kaitsta keskkonda ja kohustuse kasutada omandit ühiskonnakasulikult kaheks põhiseaduslikuks põhikohustuseks viieteistkümnest.¹⁰ Seoses raieteatiste põhjalikuma menetlemisega oleks õigustatud ka riigilõivu küsimine antud menetlusega seoses. Samuti võimaldaks täielikum menetlemine tagada raiete senisest suurema vastavuse seadustega.

10) Säästvate metsamajandusele ülemineku programmi vajadus. Raiemahtude vähendamiseks tuleb luua abimeetmed, mis võimaldaksid ülaraie kaotamisega ohtu sattunud töökohtade asendamist uute metsaga seotud töökohtadega, taastades näiteks metsavahi ametikoha, mille tulemusel väheneks ka metsanduspettuste ning metsaseaduse rikkumiste massiline vohamine Eesti maapiirkondades, või siis võimaldades ümberõpet teistesse metsaga seotud sektoritesse, näiteks giidideks looduturismi valdkonnas vms. **Soodustada tuleb intensiivmetsanduse asendamist püsimeetsandusega, rõhudes kvantitatiivselt suure puidukoguse saamise asemel kvaliteetpuidu kasvamist, mis võimaldaks vähema raiumisega saada suuremat tulu paremate kvaliteediomaduste tõttu (kvaliteetsem on näiteks vanem, külmal ajal varutud puit, samuti erinevad väärspuuliigid jms).** Tuleb luua ka abimeetmeid kodumaise puidutööstuse ressursikulukuse vähendamiseks ning väärindusastme tõstmiseks, suunaga kestvustoodetele. Sellega ühes saaks välja töötada ka meetme, mis penaliseeriks puidukasutust pelletikütte või tselluloositootmise eesmärgil, kuna need ei kujuta endast kestvustooteid ja on seega kliima ning elurikkuse seisukohast ebaefektiivne puidukasutus. Küttepuid penaliseerida ei tule, kuna need on Eesti oludes esmatarbekaup, mille kasutus on traditsiooniline ning millele ei leidu hetkel head alternatiivi.

11) Metsavahi ametikoha taastamise vajadus. Metsavahid tagavad puidu- ja metsandussektori

9 Üllas Erliche ettekanne „Metsa väärtustest turul ja turuväliselt“, TA LKK ettekandepäeval „Teadus ja seadus metsas“, 13.12.2017 <http://www.zbi.ee/talkk/materjalid/Metsa%20vaartustest%20turul%20ja%20turuvaliselt.pdf>

10 Põhiseaduse kommenteeritud väljaanne 2017 http://pohiseadus.ee/public/EVPS_kommeteeritud_valjaanne_2017.pdf

maksude parema laekumise ning toimivad piirkondlike keskkonnainspektoritena. Metsavahid saavad aidata ka raiete planeerimisel. SA Erametsakeskuse tellitud meelsusuuring „Metsaväärtused, metsahoiakud ja säästlik metsakasutus“ (2006)¹¹ näitas, et antud ametimehest tuntakse Eestis ka laialdaselt puudust, seepärast toetab EMA kõnealuse ametikoha taastamise vajadust.

12) Vajadus tagada metsandusest mõjutatud, aga muidu vähekasutatavate teede korrashoid maapiirkondades. Tegemist on praegusel ajal problemaatilise punktiga nii RMK kui eraomanike poolt teostatavate raietööde puhul.

13) Looduskaitsetoetuste tõstmise vajadus. Hetkel on looduskaitsealuste maade omanikele makstavad toetused ebamotiveerivad, seepärast tuleb välja selgitada omanike nägemus piisavatest toetustest ning võimaldada nende välja maksmine. Looduskaitsetoetuste tõstmiseks vajaliku eelarveeraldise võimaldamise ühe lahendusena koostab Eesti Metsa Abiks hetkel dokumenti „Raiemahtude vähendamise sotsiaalmajanduslikke mõjusid leevendavad meetmed ja keskkonnaeelarve finantseerimine“, mis esitatakse erakondadele ja asjassepuutuvatele ministriumitele.

Majanduse alamtöörühm

14) Tööstuse seisukohast stabiilse puidukasutuse tagamise vajadus. Praegusel hetkel on Eesti metsa- ja puidutööstusel kaks tulevikustsenaariumit: (1) intensiivse kasutuse jätkumine kuni ressursi kokku kuivamiseni umbes 30 aasta pärast, mille tulemuseks on kohaliku tööstuse järsk kokku tõmbumine või (2) jätkusuutliku puidukasutuse planeerimine, mis omakorda tähendab praeguste raiemahtude kahandamist. **Nii Põhiseaduse kui Metsaseaduse järgi peab Eesti riik majandama oma loodusvarusid jätkusuutlikult, seepärast on EMA hinnangul meie riigi otseste eesmärkidega kooskõlas just jätkusuutliku puidukasutuse planeerimine.** Mäni hea seismise tõttu on otstarbekas tõsta mäni raiekriteeriume, samuti on seoses kuusikute üleraiega¹² mõistlik tõsta kuuse raiekriteeriume. Optimaalse puidukasutuse saavutamiseks tuleb luua majanduslikke meetmeid, mis võimaldavad hall-lepikute senisest ulatuslikumat kasutuselevõttu. Raiemahtude alandamine teenib samaaegu ka ökoloogilisi, sotsiaalseid ja kliimaeesmärke.

15) Puidutooraine väljamüümise piirangu vajadus. Meede aitaks kaasa nii üleraie vähendamisele kui tooraine suuremale väärimisele, kuna meile jääv puit annab kohalikele võimaluse midagi uut ja väärtuslikku (mööbel, mänguajad jms) toota ning sellega seonduvaid makse koguda, töökohti tekitada jms.

16) Loodusturismi sihttoetuste vajadus. Eesti on potentsiaalikas loodus- ja linnaturismimaa, millist majanduslikku võimalust me tänini täielikult ära ei tarvita. Suurem osa meil käivatest turistidest koonduvad linnadesse, samas kui spetsiifiliselt loodusest huvitunud turistide sihtrühm on vähemalt Eesti ala jaoks piisavalt suur ning veedab riigis ka keskmiselt pikema aja, jättes siia seega kruisituristist märksa rohkem raha. Rahvusvaheline kogemus näitab, et loodusturismis edu saavutamiseks on tarvis riigi poolset otsust olla loodusturismimaa. Eesti loodusturismi veteran Marika Mann on hinnanud, et kui viie aasta jooksul loodusturismi sihtturundusse miljon eurot suunata, siis võib selle tulemusel loodusturismi maksupanus RMK tuluga võrreldavaks kasvada¹³.

¹¹ http://www.eramets.ee/static/files/158.Metsauuringu_raport.pdf

¹² Teaduste Akadeemia seminari „Eesti puidukeemia perspektiivid“ aruanne, R. Rosenvald „Puiduressurss puidurafineerimistehase jaoks ja tehase võimalik mõju Eesti raiemahtudele“ http://www.akadeemia.ee/_repository/file/TEGEVUS/YRITUSED%202017/Puidukeemia_2017.pdf

¹³ Konverents „Mets kui loodusvara ja ühine vastutus“, 25.10.2017, M. Manni ettekanne alates 1.42 <https://www.youtube.com/watch?v=uqIWnUuXIEM&feature=youtu.be>

17) Juurepessi levikut tõkestavate meetmete vajadus. Kuna Eesti metsamajandust ohustavad üha enam intensiivmetsanduse tagajärjel vohava juurepessi kahjustused kuusikutes ning ikka rohkem ka männikutes, siis tuleb (1) keelata juurepessist nakatunud kuuseraiesmikule uute kuusekultuuride istutamine, (2) teostada kuusikutes ja pohlamännikutes raiet õhutemperatuuri juures alla 0 kraadi celsiust, (3) hoiduda monokultuursete puistute rajamisest ja (4) eelistada hõredamat istutust ning hilisemat harvendust.¹⁴ Vastasel juhul jätame järeltulevale põlvkonnale pessist tugevasti kahjustatud majandusmetsad.

18) Maadevahetuse programmi taaselustamise vajadus. Nn maadevahetus oleks lihtne kompenseeriv meede eraomanikele, aidates vahetada sotsiaalselt või ökoloogiliselt kõrgema väärtusega erametsatüki majanduslikult samaväärse ning samas piirkonnas asuva riigimetsa vastu, mis on sotsiaalses või ökoloogilises mõttes vähem huvipakkuv. Süsteem vajaks kontrollmehhanismi, välistamaks selle abil petturliku tulu teenimist, missuguse võimaluse ärahoidmiseks saame kasutada meie mineviku metsanduspoliitikast saadud korruptsioonimehhanismi õppetundi.

19) Vajadus arvestada rabamännikud statistikast eraldi reale. Rabamännikuid kui majanduslikult vähetulusaid alasid tuleb statistikast eraldi arvestada, et männikute tagavara riigi poolsete majandusplaanide ette valmistamisel üle ei hinnataks.

Kultuuri alamtöörühm

20) Vajadus hoida metsandusvaldkonda valdkonnaüleste dokumentide raamistuses. Kuna nii Põhiseadus, Säästva arengu seadus kui ka Metsaseadus näevad ette meie loodusvarade jätkusuutliku majandamise vajadust ning elustiku kaitset, siis peab kindlustama, et Eesti metsamajanduse eesmärgid alluksid eelpool nimetatud valdkonnaülestele dokumentidele.

21) Koolides loodushoidlike tavade ning traditsioonilise säästva Eesti rahvakultuuri senisest põhjalikuma õpetamise vajadus. EMA koordinaatorid on korduvalt kogenud, et Eesti inimesed on siinse looduspärimusega vähe kursis, kuna hetkel tegeletakse meie koolides omakultuuri õpetamise ja loodushariduse andmisega väga põgusalt. Talupojapärimuse ja esivanemate loodushoidlike tavade käsitlemist tuleks senisest enam tutvustada, kaasates sellesse tegevusse ka teisi ministereid, näiteks haridusministeeriumi. Samuti tuleks tegeleda senisest enam looduslike pühapaikade kui erakordse kultuuripärandi tutvustamisega, loodusemetsa ja majandusmetsa võrdlevate materjalide jagamisega, samuti püsimeetsanduse ja intensiivmetsanduse erinevuste tutvustamisega jms.

22) Väikemetsaomanike kui kultuuripärandi jätkajate hoidmise vajadus. Peatamaks trendi, kus järjest enam metsamaad läheb suurfirmade omandisse, tuleb kaotada maamaksu nõue alla 100-hektarilistelt metsaomanditelt. Antud meede vähendab ka raiesurvet, samuti majandavad väiksema metsaomandi omanikud oma maid suurete võtetest, eriti välismaistest keskmiselt heaperemehelikumalt. Saamata jääva tulu saab kompenseerida näiteks enam kui 100-hektariliste metsaomanike maamaksu tõstes. Luua saab ka veelgi innovaatilisemaid meetmeid, sest loodusliku kapitali kontseptsioonist lähtuvalt tuleb maksustada taastuva loodusvara kasutamist, aga mitte selle eksistentsi kui sellist.

23) Looduslike pühapaikade inventeerimise ja pärimuslike tavade kohaselt kaitsmise vajadus. Eestis on kaardistamata 4000 ajaloolist looduslikku pühapaika, millest ca 2000 asuvad metsades.

14 M. Hanso, S. Hanso, „Juurepessu levimisest Eesti metsades“
https://www.researchgate.net/publication/237810881_Juurepessu_levimisest_Eesti_metsades

Muinsus- ja/või looduskaitseaduse alusel on Eestis mingil määral kaitse all ca 500 looduslikku pühapaika, ligi 250 neist asuvad metsamaal ning on metsatööde tõttu ohustatud. Ülekaalukas osa looduslikest pühapaikadest on täiesti kaitsmata ning seetõttu hävitatakse ja rüvetatakse Eestis metsade majandamise kaudu kuni 600 ha hiisi ja teisi looduslikke pühapaiku. **Looduslike pühapaikade inventeerimine ja kaitse tuleb tagada, kaitsmaks ainulaadset osa Eesti**